

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/2842,Wystawa-Z-Archiwum-X-Departamentu-Gorzow-Wlkp-1331-stycznia-2009.html>

07.04.2026, 17:13

Wystawa „Z Archiwum X Departamentu” – Gorzów Wlkp., 13–31 stycznia 2009

13.01.2009

14 stycznia w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Gorzowie Wlkp. została otwarta wystawa „Z Archiwum X Departamentu”. Ekspozycja prezentująca historię powstania i działalności X Departamentu MBP została przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Warszawie. Podczas otwarcia wykład wprowadzający wygłosił dr Sebastian Ligarski, naczelnik Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Szczecinie.

Wystawa prezentuje historię powstania i działalności X Departamentu MBP. Jednostka ta, utworzona w październiku 1948 r. (formalnie od lutego 1949 r.), działała najpierw jako grupa specjalna, od marca 1950 r. – jako Biuro Specjalne, a od grudnia 1951 r. – jako departament. Otrzymała zadanie „oczyszczenia” szeregów Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej z agentów, prowokatorów oraz członków zdefiniowanego wówczas tzw. odchylenia prawicowo-nacjonalistycznego. Funkcjonariusze X Departamentu: Różański, Fejgin, Światło, Piasecki, Michalak, Dusza i inni, dopuścili się szczególnych, nawet jak na „zwyczaje” panujące w MBP, okrucieństw, zarówno w X Pawilonie w więzieniu na Rakowieckiej, jak i we własnym, pozostającym poza jakimikolwiek strukturami, tajnym więzieniu w Miedzeszynie (tzw. willa „Spacer”). Przez pryzmat spraw, jakimi się X Departament zajmował, wystawa pokazuje zarówno „korzenie” zbrodniczej idei, z której „wyrósł” – procesy moskiewskie lat 30., a następnie pokazowe „spektakle” na Węgrzech, w Czechosłowacji, Rumunii, Bułgarii – jak i pewne aspekty dziejów formacji komunistycznej w Polsce. Jej agenturalne powiązania z wywiadem sowieckim (poprzez osoby Włodzimierza Lechowicza i Alfreda Jaroszewicza), problem demoralizacji i okrucieństw partyzantów GL-AL (poprzez sprawę Grzegorza Korczyńskiego), a także kwestię zwalczania podziemia niepodległościowego lat wojny (poprzez historię Bogusława Hrynkiewicza). Ukazuje wreszcie instrumentalny stosunek władz partyjnych do zbrodni już popełnionych i właśnie popełnianych, dowolnie sankcjonowanych lub potępianych, w zależności od doraźnych celów politycznych.

Ekspozycję można oglądać do 31 stycznia 2009 r. w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej przy ul. Sikorskiego 107 w Gorzowie Wlkp. Zapraszamy!

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

foto #2

foto #3